

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

**Ge alla elever
samma chans!**

Skolan och valet 2010

- en väljarundersökning

— En rapportserie om skolans likvärdighet från Lärarnas Riksförbund

Skolan och valet 2010

- en väljarundersökning

Förord

I valet 2006 visade sig skolan vara en av de direkt avgörande frågorna. Efter en fyraårsperiod med mängder av föreslagna och genomförda reformer på skolområdet står vi nu inför ett nytt riksdagsval och en ny mandatperiod. I vissa skolfrågor råder numera nästintill enighet mellan block och partier men i vissa avgörande frågor skiljer det sig åt både inom och mellan blocken. En fråga där det råder oenighet mellan partierna är huruvida kommunerna eller staten ska ha det finansiella och organisatoriska ansvaret för skolan.

I den här undersökningen visar vi att väljarna, oavsett partisympati, vill se ett större statligt ansvarstagande för skolan. Orsaken till detta står att finna i att skolan inte upplevs som likvärdig. Av våra 4 500 intervjuade personer svarar drygt 4 000 att de inte tror att alla Sveriges elever får en likvärdig utbildning. Närmare 3 000 av dem svarar att likvärdigheten skulle förbättras med en statlig finansiering av skolan.

Därför kräver vi från Lärarnas Riksförbund att denna oro, som återfinns bland väljare, elever och oss lärare, tas på allvar. Samtliga partier måste rannsaka sin inställning till hur staten ska kunna ta ett ökat ansvar för skolan.

Metta Fjelkner
Ordförande Lärarnas Riksförbund

Innehåll

Skolan är valets viktigaste fråga	5
Sammanfattning	8
Likvärdighet, finansiering och huvudmannaskap	8
Skolfrågorna kan avgöra valet - Mindre klasser och behöriga lärare är väljarnas viktigaste frågor	8
Partierna och partiledarna saknar en tydlig profil i skolfrågorna	9
Inledning	10
Metodbeskrivning	10
Redovisning av telefonintervjuerna	11
Vad tycker de olika partiernas väljare?	12
De socialdemokratiska väljarna och skolan	12
De miljöpartistiska väljarna och skolan	12
De vänsterpartistiska väljarna och skolan	13
De moderata väljarna och skolan	13
De folkpartistiska väljarna och skolan	14
De centerpartistiska väljarna och skolan	15
De kristdemokratiska väljarna och skolan	15
Resultatredovisning	17
Fortsatt enighet om bristande likvärdighet	17
Behovet av åtgärder	20
Sviktande förtroende för partiernas skolpolitik	24
Bilagor	28
Bilaga 1: Resultat - partisympatier	28
Bilaga 2: Frågeformulär	32

Skolan är valets viktigaste fråga

Lärarnas Riksförbund har genomfört en väljarundersökning med inriktning på skolfrågor. Så här en månad före valet duggar opinionsundersökningarna tätt och skapar stort intresse.

Vi har i vår undersökning riktat oss till 4 500 medborgare i åldern 18-74 år. Den visar med stor tydlighet att de skillnader som förekommer mellan partierna i den skolpolitiska debatten har mycket liten grund i väljarnas åsikter. Partierna måste inse att de ideologiska skillnader som framträder i debatten inte återfinns i vad medborgarna tycker.

Som redan framgått är just skolan en av de stora frågorna i detta val och dessutom visar vår undersökning att var tredje väljare är beredd att låta åsikterna om skolpolitiken avgöra vilket parti man lägger sin röst på.

Lärarnas Riksförbund menar att det finns många intressanta slutsatser att dra utifrån denna undersökning.

1. Bristande likvärdighet i svensk skola

Den svenska skolan förmår inte att ge landets elever en likvärdig undervisning. Oavsett vilket politiskt block man sympatiserar med tycker minst 90 procent av de tillfrågade att undervisningen inte är likvärdig. Detta resultat bekräftas av elevernas åsikter i Lärarnas Riksförbunds och SECO:s rapport *Hur långt räcker regeringens skolpolitik – 1 000 elever om skolan*.

Det är hög tid att inse att den skolpolitik som inleddes med kommunaliseringen i början på 1990-talet har varit ett misstag. Det är dags att visa politiskt mod direkt efter valet. **En utredning som skyndsamt utreder följderna av de beslut som fattades i början av 1990-talet måste vara en av de första åtgärderna som kommande regering vidtar.**

2. Ökad likvärdighet kräver en statlig finansiering

Den utredning som tillsätts måste på allvar analysera hur staten kan öka och förbättra styrningen av skolan. Vår undersökning visar att det finns ett brett stöd för en statlig finansiering av skolan. Det är fler sympatisörer från den röd-gröna sidan (55 procent) än från den borgerliga alliansen (51 procent) som har denna uppfattning. Drygt varannan väljare anser att staten ska ta ett finansiellt ansvar för skolan och på motsvarande sätt vill varannan väljare se antingen en statlig skola eller en statlig skola parallellt med friskolealter-

nativ. Förra året var stödet för denna åsikt 41 procent och på ett år har det vuxit till 49 procent.

Våra politiker måste sluta blunda. Medborgarna förstår att de enskilda kommunerna inte kan upprätta en nationell likvärdighet. Här måste staten ta ett betydligt större ansvar.

3. Skolfrågan kommer att avgöra valet

Vi kan konstatera att osäkerheten är stor. Det är hela 36 procent av väljarkåren som är osäkra på vilket block som representerar den bästa skolpolitiken. Alliansen har dock ett försprång genom ett relativt högt förtroende för utbildningsminister Jan Björklund och statsminister Fredrik Reinfeldt. Drygt 9 procent av de rödgröna sympatisörerna anser att den bästa företrädaren finns bland Alliansens partiledare. Endast 3 procent av Alliansens sympatisörer anger att den bästa partiledaren finns bland de rödgröna partierna.

Undersökningar har visat att skolan kan bli valets viktigaste fråga. Vi visar med vår undersökning att var tredje väljare anser att frågan är så viktig att den kan avgöra vilket parti de ska rösta på. Samtidigt är många väljare osäkra på vilket parti som kan erbjuda den bästa skolpolitiken. Här finns stort utrymme för partiledarna att visa handlingskraft och politiskt ledarskap i valets viktigaste fråga.

4. Skärpt behörighet och begränsad klasstorlek

Vi har i vår rapport *Från byråkrati till undervisning* visat att det finns utrymme för att flytta resurser från administration till undervisning. På så sätt kan eleverna få mer undervisning och klasserna bli mindre. Förbundet menar att det inte bara är centralt hur mycket resurser som satsats på skolan utan att det även är viktigt att ansvariga politiker uppvisar ett mod för att våga prioritera undervisningens kvalitet framför exempelvis administration.

I vår undersökning har vi ställt frågan om vilka åtgärder som medborgarna anser vara viktigast för att förbättra elevernas kunskapsresultat i skolan. Två alternativ får oavsett partisympati stor uppslutning; mindre klasser (77 procent) och behöriga lärare (75 procent). För att åstadkomma en snabb förändring och visa att man tar skolfrågorna på allvar måste den kommande regeringen **besluta om en lärarlegitimation som bygger på tydliga behörighetsregler.**

5. Eniga väljare borde skapa eniga politiker

Väljarna är överens i de stora skolpolitiska sakfrågorna men osäkra på vilket

politiskt parti som kan erbjuda konkreta lösningar. Skolfrågan är därför en av de direkt avgörande frågorna i valet i höst.

Lärarnas Riksförbund har i tidigare väljarundersökningar visat på att det finns en stor samstämmighet i väljarkåren när det gäller pågående reformer inom skolan. När det gäller betyg, nationella prov, gymnasieskolan och lärarutbildningen så är väljarna i stort sett överens.

Lärarnas Riksförbund inser att det är och bör vara skillnad på olika partier och dess skolpolitik. Det bör dock inte vara något självändamål att skapa skiljelinjer där partiernas väljargrupper i stort är överens. Förbundet kräver att politikerna lyssnar till sina väljare och där det är möjligt skapar hållbara reformer inom skolans område.

Sammanfattning

Lärarnas Riksförbund har låtit undersökningsföretaget Exquiro genomföra en omfattande opinionsundersökning bland väljarna baserad på 4 500 telefonintervjuer med personer i åldern 18-74 år. Väljarna har fått svara på frågor om sina åsikter i olika skolpolitiska frågor, samt om sitt förtroende för de olika partiernas, partiledarnas och blockens skolpolitik. Resultaten talar sitt tydliga språk: Väljarna är överens över block- och partigränserna i de skolpolitiska frågorna, såväl vad det gäller problemformulering som åtgärder. Resultaten manar således till gemensamma överenskommelser över block- och partigränserna.

Likvärdighet, finansiering och huvudmannaskap

- 90 procent av väljarna anser att skolan inte är likvärdig.
- 61 procent av väljarna anser att skolan i deras kommun inte får tillräckligt med resurser för att ge möjlighet till en bra utbildning för eleverna.
- 51 procent tror att likvärdigheten skulle förbättras om staten finansierade skolan. Endast 9 procent tror att likvärdigheten skulle försämrans. Resterande delar av valmanskåren är antingen osäkra eller tror att likvärdigheten ej kommer att påverkas.
- Det går att notera en förändring i förhållande till tidigare väljarundersökning gällande synen på huvudmannaskapet. Väljarna vill i allra störst utsträckning se en skola där huvudmannaskapet delas av staten och de fristående skolorna (35 procent).
- Folkpartiets väljare är de som i störst utsträckning stödjer ett sådant system (54 procent) följt av de moderata väljarna (42 procent) och de övriga allianspartiernas (38 procent). Vänsterpartiets och socialdemokraternas väljare är de som i störst utsträckning stödjer en helt statlig skola (40 respektive 20 procent).

Skolfrågorna kan avgöra valet - Mindre klasser och behöriga lärare är väljarnas viktigaste frågor

- Hela 30 procent av väljarna anser att skolan som enskild fråga kan avgöra hur de kommer att rösta i höstens val. Det innebär att skolan och hur de politiska partierna hanterar skolfrågan kan vara helt avgörande för vilken regering som bildas efter valet.
- De viktigaste skolsatsningarna är enligt väljarna mindre klasser och behöriga lärare. Minst 75 procent av alla partiers väljare prioriterar mindre klasser framför andra satsningar. Minst intresse av alternativen väcker effektivare skolförvaltning (16 procent), bättre skollokaler (16 procent) och bättre skolhälsovård (14 procent).

- 81 procent av Vänsterpartiets väljare och 80 procent av Moderaternas väljare prioriterar satsningar på behöriga lärare

Partierna och partiledarna saknar en tydlig profil i skolfrågorna

- Osäkerheten rörande blocken är stor. 36 procent av väljarna vet inte vilket block som de har störst förtroende för avseende skolan. 38 procent av väljarkåren har störst förtroende för Alliansens skolpolitik och endast 26 procent har störst förtroende för de rödgrönas skolpolitik.
- Högst förtroende bland alliansens väljare har Jan Björklund som stöds av 32 procent av de svarande. Fredrik Reinfeldt stöds av 29 procent av de tillfrågade alliansväljarna.
- Bland de rödgröna väljarna har Mona Sahlin det starkaste stödet med 21 procent, men hela 54 procent av dem vet inte vilken partiledare som skulle vara bäst för den svenska skolan. Motsvarande andel för alliansväljarna är 30 procent.
- Högst förtroende bland de egna partisympatisörerna har Jan Björklund med 57 procent och lägst förtroende bland de egna har Maud Olofsson med 13 procent.
- 40 procent av väljarna har mycket stort eller ganska stort förtroende för ansvariga politiker i kommunerna. 41 procent av väljarna har ganska litet eller mycket litet förtroende för de ansvariga skolpolitikerna i kommunerna.

Inledning

I valet 2006 var skolan en av de direkt avgörande frågorna för utgången av valet.¹ Efter valsegern inledde Alliansregeringen den mest omfattande reformperioden för den svenska skolan på nästan 20 år. Det är ännu för tidigt att se och utvärdera resultaten av de förändringar som har genomförts, men det är inte för tidigt att säga att väljaropinionen efterfrågar ännu fler och i vissa fall större förändringar.

I Lärarnas Riksförbunds tidigare väljarundersökning, från 2009, framkom att så många som 73 procent av de tillfrågade ansåg att staten ska finansiera skolan.² I undersökningar som Lärarnas Riksförbund har gjort tillsammans med Sveriges Elevråds Centralorganisation (SECO) uttrycker även eleverna mer stöd åt en statlig finansiering av skolan framför en kommunal.³

Med denna rapport vill Lärarnas Riksförbund undersöka vad väljarna tycker i olika skolpolitiska frågor inför valet 2010 samt deras förtroende för de olika partiernas skolpolitik.

Metodbeskrivning

Lärarnas Riksförbund har gett undersökningsföretaget Exquiro i uppdrag att ställa ett antal frågor om skolan till 4 500 personer. Målgruppen i undersökningen består av privatpersoner boende i Sverige i åldern 18-74 år. All data samlades in genom telefonintervjuer under perioden 20 april-8 juni 2010.

För att totalresultaten ska motsvara resultaten för målgruppen som helhet (väljarkåren) har resultatet viktats. Viktsystemet baseras på uppgifter om antal personer inom olika åldergrupper och olika regioner. Antalsuppgifterna har hämtats från Statistiska Centralbyrån.

Enkäten, som ligger till grund för undersökningen, finns bifogad som bilaga 2 i rapporten.

---

1 Göteborgs universitet 2006, Vallokalsundersökning och Socialdemokraterna 2007, Valet 2006 – valanalysgruppens slutrapport

2 Lärarnas Riksförbund 2009, Åsikter om skolan – en väljarundersökning

3 Lärarnas Riksförbund och Sveriges Elevråds Centralorganisation 2010, Hur långt räcker regeringens skolpolitik? 1000 elever om skolan

Redovisning av telefonintervjuerna

Resultatredovisningen baseras på sammanställda diagram och resultaten i dessa redovisas i procentuella andelar avrundat till närmaste heltal. I Lärarnas Riksförbunds material har också resultaten varit nedbrutna i olika subgrupper, såsom kön, ålder, utbildningsbakgrund samt block- och partipolitiska sympatier. I rapportens resultatredovisning, i anslutning till diagrammen, kommer vissa av dessa nedbrutna resultat att nämnas. Då de politiska sympatierna är de mest intressanta inför valet 2010 så kommer dessa att redovisas i en egen bilaga (bilaga 1) i rapporten.

Vad tycker de olika partiernas väljare?

Ett av de tydligaste resultaten från denna och våra tidigare liknande undersökningar är att det råder en relativt stor enighet i skolfrågor i den svenska valmanskåren. Vi valde ändå i vår förra undersökning, från mars 2009, att lyfta fram sådant som var karaktäristiskt för de olika partiernas väljare, alltså "den typiska väljaren". I följande avsnitt har vi valt att göra detsamma, samt att visa på förändringar i väljarnas åsikter mellan de två undersökningarna.

De socialdemokratiska väljarna och skolan

Bland de socialdemokratiska väljarna är det precis som hos väljarna i stort en majoritet som upplever att den svenska skolan inte erbjuder en nationellt likvärdig utbildning. Däremot visar de en större tro på likvärdigheten än genomsnittet. Här svarar 86 procent nej på frågan om alla elever får en likvärdig utbildning, mot 90 procent totalt.

Stödet för det nuvarande systemet med kommunala skolor med friskolor som alternativ har minskat bland de socialdemokratiska väljarna och det är nu dels något fler som bara vill se kommunala skolor men också fler som vill ha en statlig skola med friskolor som alternativ. I den förra undersökningen stödde 51 procent något av de två alternativen med kommunala skolor mot 44 procent för de statliga. Denna gång är det betydligt jämnare med 45 procent för något av de kommunala alternativen och 46 för de statliga. Dessutom är en större andel i denna undersökning osäkra på vilket system de vill ha.

Hälften av de socialdemokratiska väljarna har stort eller mycket stort förtroende för de lokala skolpolitikerna. Det är något högre än genomsnittet i undersökningen och en möjlig förklaring är att Socialdemokraterna är största parti, med makt över skolfrågorna i många kommuner. Samtidigt anser närmare sju av tio socialdemokratiska väljare att det satsas för lite resurser på skolan i den egna kommunen, vilket är fler än genomsnittet i undersökningen

De miljöpartistiska väljarna och skolan

Det är fortfarande 93 procent av de miljöpartistiska väljarna som inte tror att eleverna får en nationellt likvärdig utbildning. De visar denna gång ett något starkare stöd för något av de två statliga alternativen av skolsystem, 52 procent tror på något av de två statliga systemen mot 41 procent på något av de två kommunala. Det finns också större tro på friskolor som alternativ i den här undersökningen. I förra undersökningen ville 62 procent av de miljöpartistiska väljarna se ett system med statlig eller kommunal skola med

friskolor som alternativ, denna gång är det 72 procent. Däremot har stödet för att bara ha friskolor minskat från 4 till 1 procent av väljarna.

Jämfört med de flesta andra partier uttrycker de miljöpartistiska väljarna ett lägre förtroende för de lokala skolpolitikerna, något som kanske kan förklaras med att partiet sällan är tillräckligt stort för att få en reell påverkansmöjlighet på hur skolan styrs i kommunen. Deras väljare uttrycker också ett jämförelsevis större missnöje med de resurser kommunen satsar på skolan. Å andra sidan uttrycker deras väljare det lägsta intresset för skolfrågor, endast en av fyra menar att det kan vara avgörande för vad de röstar på.

De vänsterpartistiska väljarna och skolan

Misstron hos vänsterns väljare när det gäller skolans likvärdighet består och har ökat. 96 procent av väljarna tror inte att alla Sveriges elever får en likvärdig utbildning. Än mer har stödet för någon form av statligt skolsystem ökat. Endast 13 procent av de vänsterpartistiska väljarna förordar det nuvarande systemet med kommunal skola med friskolor som alternativ. Mer än dubbelt så många, 28 procent kan tänka sig ett system med statlig skola med friskolor som alternativ men störst stöd, 40 procent, får alternativet med endast en statlig skola. 72 procent av de tillfrågade tror att skolans likvärdighet skulle öka med en statlig finansiering.

Precis som i vår förra undersökning ser vi här att det bland de vänsterpartistiska väljarna inte går att återfinna det starka motstånd mot friskolor som återfinns i partiets rikspolitik. Däremot finns ett starkt stöd för kravet på en starkare statlig styrning och finansiering. Till och med starkare än hos folkpartisterna.

Hos vänsterpartiets väljare finns, precis som hos miljöpartiets, en lägre tilltro till den egna kommunens skolpolitiker. Även här är en möjlig förklaring att just vänsterpartister sällan får positioner med reell makt över kommunens skolor. Det är också få av vänsterpartiets väljare som upplever att den egna kommunen satsar tillräckligt på skolan, endast 16 procent svarar ja på den frågan mot 24 procent av samtliga tillfrågade.

Vänsterpartiets väljare utmärker sig också i stödet för behöriga lärare. 81 procent har svarat att det är ett av tre förslag som är viktigast för att förbättra elevernas kunskapsresultat, det är 8 procentenheter högre än genomsnittet i undersökningen. Det är en relativt stor andel av de vänsterpartistiska väljarna som tror på betydelsen också av bättre elevhälsovård.

De moderata väljarna och skolan

Bland de moderata väljarna har tilltron till skolans nationella likvärdighet

minskat något sedan vår förra undersökning. Nu är det 92 procent som svarar nej på frågan om alla elever får en likvärdig utbildning alltså något över genomsnittet i vår undersökning. Även tilltron till kommunernas förmåga att sköta skolan har minskat och det är nu en majoritet av moderaterna som vill se ett skolsystem med statlig skola med friskolor som alternativ. Här går väljarna emot sitt partis officiella linje, där man trots att man erkänt kommunaliseringens brister inte vill arbeta för en statlig finansiering av skolan.

De moderata väljarna ligger något över genomsnittet när det gäller tilltron till kommunens skolpolitiker. Detta känner vi igen från de socialdemokratiska väljarna och kan vara en återspeglning av att de politiker man själv röstat på har starkt inflytande över skolpolitiken i många kommuner. Bland de moderata väljarna är det dock betydligt färre, 54 procent, som har uppfattningen att det inte satsas tillräckliga resurser på skolan.

De moderata väljarna visar liksom de vänsterpartistiska en stark tro på att behöriga lärare kan förbättra elevernas resultat. 80 procent av dem har valt det förslaget mot 73 procent totalt sett i undersökningen.

De folkpartistiska väljarna och skolan

Mest utmärkande hos de folkpartistiska väljarna är betydelsen av skolfrågor. 46 procent av de tillfrågade säger att skolfrågan kan vara avgörande för valet av parti i riksdagsvalet i höst. Det är 16 procentenheter fler än genomsnittet i undersökningen.

Jämfört med förra undersökningen ser vi också att tilltron till skolans nationella likvärdighet minskat bland partiets väljare och det är nu 96 procent som inte tror att Sveriges elever erbjuds en likvärdig utbildning. 61 procent av dem tror att likvärdigheten skulle öka med en statlig finansiering av skolan. En av fyra förespråkar det nuvarande skolsystemet medan 54 procent vill se ett system med statlig skola och friskolor som alternativ.

Hälften av dem anser inte att den egna kommunen satsar tillräckliga resurser för att ge alla elever möjlighet till en bra utbildning. Så många som två av tio säger dock att de inte vet om det satsas tillräckliga resurser. Detta kan tyckas anmärkningsvärt när det ändå är så många av dem som uttryckt skolfrågornas betydelse för deras val av parti. Den frågan handlade å andra sidan om valet till riksdagen och inte kommunalvalet. Ytterligare en förklaring kanske står att finna i att hela 61 procent tror att likvärdigheten skulle förbättras med en statlig finansiering.

På frågan om vilka tre förslag som skulle kunna bidra till förbättrade resultat

utmärker sig de folkpartistiska väljarna genom att visa en större tilltro till utbildade rektorer än genomsnittet i undersökningen. 31 procent har valt det alternativet mot 22 procent av alla tillfrågade.

De centerpartistiska väljarna och skolan

I vår förra undersökning utmärkte sig de centerpartistiska väljarna genom att hela 14 procent trodde att eleverna fick en nationellt likvärdig utbildning. Denna bild är helt förändrad i denna undersökning där tilltron till skolans nationella likvärdighet istället är lägst just bland de tillfrågade centerpartisterna. 97 procent svarar nu istället nej på frågan och därmed endast 3 procent ja.

52 procent av centerpartisterna tror också att likvärdigheten skulle öka med en statlig finansiering av skolan men det är fortfarande hos dem vi finner det starkaste stödet för det nuvarande systemet. 44 procent av centerpartisterna tror på systemet med kommunala skolor med friskolor som alternativ mot 30 procent av samtliga tillfrågade i undersökningen. Partiet får trots detta inte något tydligt stöd för den decentraliserade skolpolitik man driver, utan tycks stå en bit ifrån sina väljare i den här frågan.

Det är också tydligt att de centerpartistiska väljarna, mer än alla andra hyser förtroende för sina kommunala skolpolitiker. 60 procent svarar att deras förtroende för dessa är ganska eller mycket stort. Genomsnittet i undersökningen är 40 procent. Motsvarande tilltro finns dock inte när det gäller kommunens förmåga att satsa tillräckliga resurser, där ligger de centerpartistiska väljarna istället nära genomsnittet.

De kristdemokratiska väljarna och skolan

De kristdemokratiska väljarna visar, precis som de socialdemokratiska, en något större tilltro till skolans nationella likvärdighet än genomsnittet i vår undersökning, men det är ändå 87 procent av dem som inte tror att alla Sveriges elever får en likvärdig utbildning. Bland kristdemokraterna finns också lägst tilltro till att en statlig finansiering skulle göra skolan mer likvärdig, färre än hälften av dem tror att den skulle förbättras och hela 36 procent tror att det inte skulle göra någon skillnad.

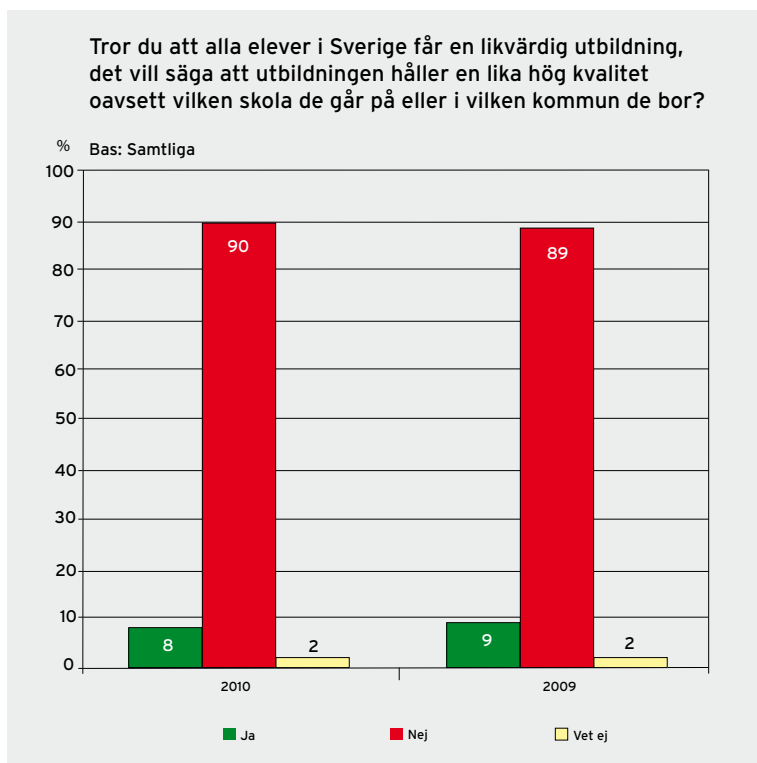
Kristdemokraterna visar en genomsnittlig tilltro till de kommunala skolpolitikerna men däremot en betydligt större tilltro till kommunernas förmåga att satsa tillräckliga resurser. Hela 42 procent av dem anser att skolan i deras egen kommun ges tillräckliga resurser så att eleverna får möjlighet till en bra utbildning. Det är 16 procentenheter fler än genomsnittet och 13 procentenheter fler än hos allianskamraterna folkpartiet och moderaternas väljare.

Utmärkande för de kristdemokratiska väljarna är också en lägre tro på vad behöriga lärare betyder för elevernas resultat. Endast 60 procent av dem har valt detta som ett av tre alternativ medan 73 procent av samtliga tillfrågade tror på betydelsen av behöriga lärare. De utmärker sig också genom att närmare en av fyra angivit att de tycker att bättre elevhälsa är ett förslag som är bland de tre viktigaste för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Detta är en uppfattning som de delar med vänsterpartisterna.

Resultatredovisning

Fortsatt enighet om bristande likvärdighet

Redan i vår förra väljarundersökning, från 2009, kunde Lärarnas Riksförbund konstatera att det råder stor enighet bland väljarna ifråga om skolväsendets likvärdighet. Hela 89 procent av väljarna svarade då att de inte trodde att utbildningen håller en lika hög kvalitet oavsett vilken skola eleven går i eller i vilken kommun de bor.⁴ Föreliggande undersökning visar att denna samsyn kvarstår, 90 procent av de 4 500 tillfrågade svarar att den svenska skolan inte är likvärdig. Dessutom visar denna undersökning, precis som den förra, att det bland väljarna inte råder någon osäkerhet kring denna fråga; endast 2 procent av väljarna svarar att de inte vet om skolan är likvärdig eller ej.

4 Lärarnas Riksförbund 2009, Åsikter om skolan – en väljarundersökning

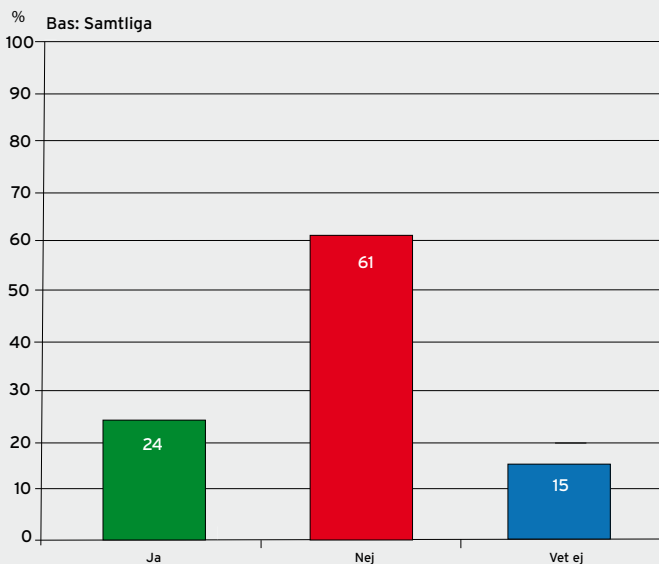
Väljarnas enighet sträcker sig också över block- och partigränserna. Endast en marginell skillnad visar sig mellan blocksympatierna (93 procent av alliansens väljare och 90 procent av de rödgrönas väljare) och en övervägande majoritet av alla samtliga partiets sympatisörer svarar att skolan inte är likvärdig. Centerpartiets (97 procent), vänsterpartiets (96 procent) och folkpartiets (96 procent) väljare är de som i störst utsträckning anser att skolan inte är likvärdig, emedan socialdemokraternas (86 procent) och kristdemokraternas (87 procent) väljare är de som tror det i minst utsträckning.

Det område där det svenska skolsystemet historiskt sett har varit väldigt framgångsrikt – likvärdigheten i systemet – pekas alltså fortsatt ut som ett av de största problemområdena enligt väljarna. Väljarnas åsikt bekräftas också av åtskilliga undersökningar, såväl från Skolverket, PISA som från Lärarnas Riksförbund.⁵ Härtill måste det också framhållas att även en överväldigande majoritet (80 procent) av de svenska skoleleverna anser att skolan inte är likvärdig.⁶ Inför valet 2010 har Sverige en fortsatt olikvärdig skola, belagt av olika utredningsinstitut, bekräftat av opinionen, men ännu ingen tydlig blocköverskridande överenskommelse kring hur vi kan återupprätta ett likvärdigt och kompensatoriskt skolväsende.

De ökade skillnaderna i skolsystemet har framförallt vuxit fram i skuggan av det sena 1900-talets ekonomiska kris och som en följd av ett därefter förändrat styrnings- och finansieringssystem. Kommuners olika förutsättningar att satsa resurser på skolan syns tydligt i statistiken⁷ och är alltså också något som återspeglas i väljarnas åsikter.

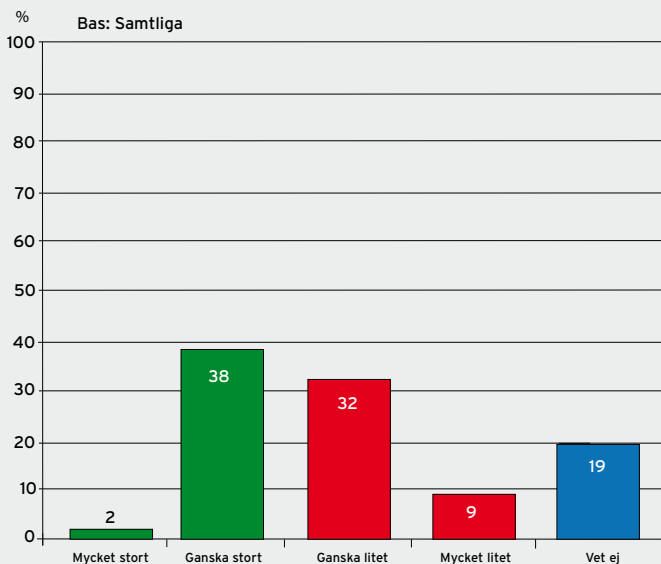
- 5 Se exempelvis Lärarnas Riksförbund 2010, Från byråkrati till undervisning – en finansieringsmodell för framtidens skola s.22ff för en sammanställning av vissa av dessa resultat samt Lärarnas Riksförbund 2010, Rika barn lära bäst? Om klyftorna i den svenska skolan.
- 6 Lärarnas Riksförbund och Sveriges Elevråds Centralorganisation 2010, Hur långt räcker regeringens skolpolitik? 1000 elever om skolan, s.10
- 7 Se Ahlin och Mörk 2007, Effects of decentralization on school resources; Sweden 1989-2002 samt Lärarnas Riksförbund 2008, Skolans finansiering ur ett likvärdighetsperspektiv.

Anser du att skolan i din kommun får tillräckligt med resurser så att alla elever får möjlighet att få en bra utbildning?

Vår undersökning visar också att det tycks finnas ett samband mellan hur väljarna ser på frågan om skolväsendets samlade likvärdighet och hur de ser på sina egna skolors resultat i den egna kommunen. Det vill säga att de väljare som har ganska litet eller mycket litet förtroende för sina kommunala skolpolitiker i högre grad anser att skolsystemet inte är likvärdigt, emedan de som har ganska stort eller mycket stort förtroende för desamma i högre grad anser att skolsystemet är likvärdigt. Samma typ av skillnader i resultaten mellan dessa väljargrupper uppvisas också i frågan om de anser att skolan i deras egen kommun får tillräckliga resurser: De med litet förtroende svarar i högre grad att de inte tror att skolorna i deras kommun får tillräckliga resurser och de med stort förtroende att skolorna får det.

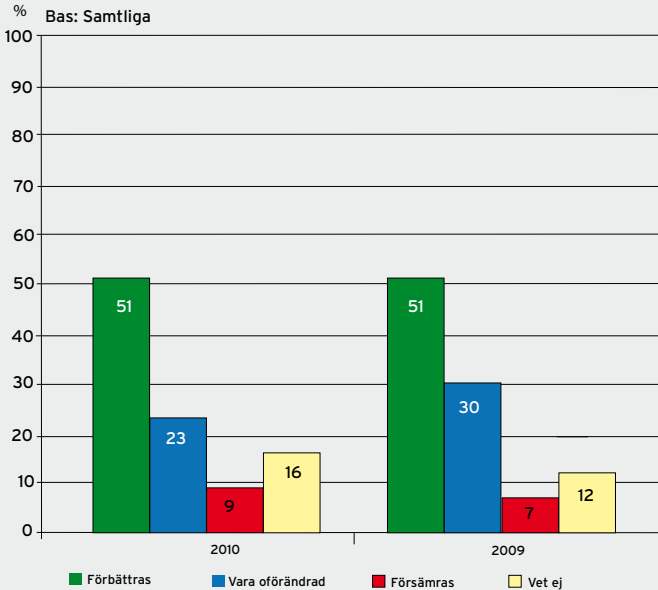
Hur stort eller litet är ditt förtroende för de personer som är ansvariga för skolpolitiken inom din kommun?

Behovet av åtgärder

Precis som i Lärarnas Riksförbunds förra väljarundersökning så anser en majoritet av väljarna (51 procent) att likvärdigheten i skolan skulle förbättras med en statlig finansiering av skolan istället för en kommunal. Därtill har andelen som tror att det inte skulle påverka likvärdigheten åt endera hållet minskat med 7 procentenheter och andelen som tror att det skulle försämra likvärdigheten ökat med 2 procentenheter.

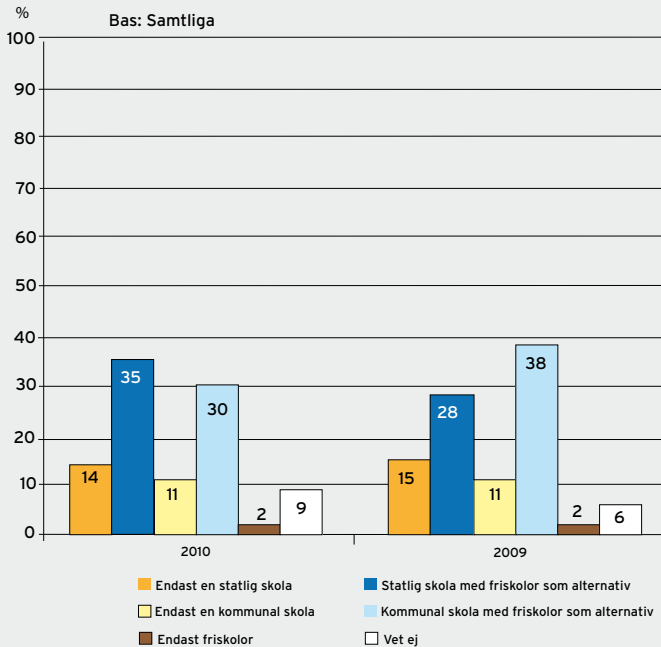
Tror du att likvärdigheten i skolan skulle förändras med en statlig istället för kommunal finansiering av skolan?

Inom båda blocken anser en majoritet av väljarna att likvärdigheten skulle förbättras genom en statlig finansiering av skolan (52 procent av alliansens väljare och 55 procent av de rödgrönas). Sett till partisympatier så är det vänsterpartiets väljare som i störst utsträckning tror att likvärdigheten skulle förbättras genom en statlig finansiering (72 procent), följt av folkpartiets (61 procent) och miljöpartiets (59 procent). Det enda parti där färre än hälften av sympatisörerna tror att det skulle leda till förbättrad likvärdighet är kristdemokraterna (46 procent). De partisympatisörer som i störst utsträckning tror att en statlig finansiering skulle försämra likvärdigheten är folkpartiets (12 procent), tätt följda av moderaternas (11 procent) och socialdemokraternas (11 procent).

En betydande förändring som har skett i opinionsläget sedan Lärarnas Riksförbunds förra väljarundersökning är att det skolsystem som flest väljare numer förordar är ett system med en statlig skola med friskolor som alternativ.

Vilket av följande fem skolsystem tror du skulle vara bäst för Sverige?

Alliansens sympatisörer är de som i störst utsträckning förespråkar en statlig skola med friskolor som alternativ (43 procent av väljarna). Av de rödgrönas sympatisörer förespråkar 28 procent ett sådant system. Oavsett blocksympatier så är detta förslag, att ha en statlig skola med friskolor som alternativ, det förslag som får enskilt störst stöd av alla förslag. En kommunal skola med friskolor som alternativ är det näst mest stödda förslaget av båda blockens sympatisörer, det förslaget stöds av var tredje väljare. Det rödgröna blockets sympatisörer är de som i störst utsträckning stödjer förslaget om endast en statlig skola.

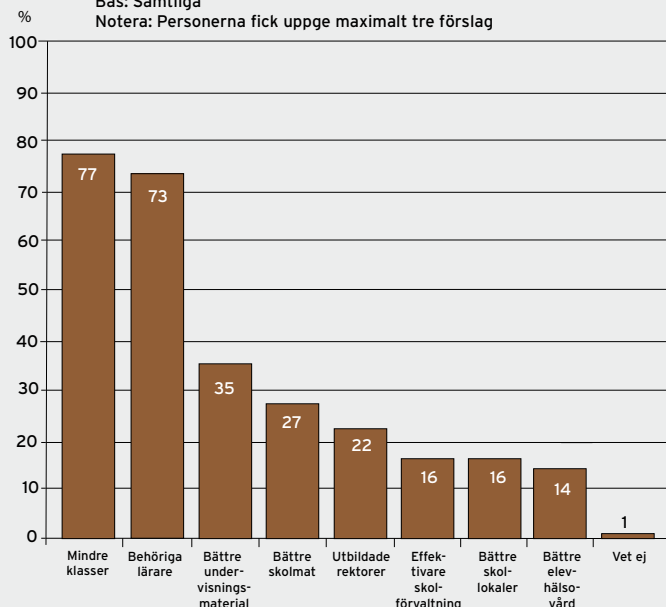
Nedbrutet på partinivå så är det folkpartiets väljare som i störst utsträckning stödjer förslaget om en statlig skola med friskolor som alternativ (54 procent), följt av de moderata väljarna (42 procent). Vänsterpartiets väljare är de som i störst utsträckning stödjer förslaget om endast en statlig skola (40 procent), socialdemokraternas väljare endast en kommunal skola (19 procent) och centerpartiets väljare en kommunal skola med friskolor som alternativ (44 procent).

Utöver frågor om finansiering och styrning har vi också låtit fråga väljarna vilka mer konkreta åtgärder de anser behövs för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Vilka av följande tycker du är viktigast för att förbättra elevernas kunskapsresultat i skolan?

Bas: Samtliga

Notera: Personerna fick uppge maximalt tre förslag

De två områden för satsningar som får överlägset störst stöd av väljarna är mindre klasser och behöriga lärare. Även på detta område, likt frågan om skolans likvärdighet, råder det en övertygande samsyn mellan blockens sympatisörer: 77 procent av de som skulle rösta på alliansen och 78 procent av de som skulle rösta på de rödgröna anser att mindre klasser är det viktigaste området för skolsatsningar. En liten skillnad mellan blockens sympatisörer syns i frågan om behöriga lärare, 77 procent av alliansens väljare tycker att det är viktigt kontra 73 procent av de rödgrönas.

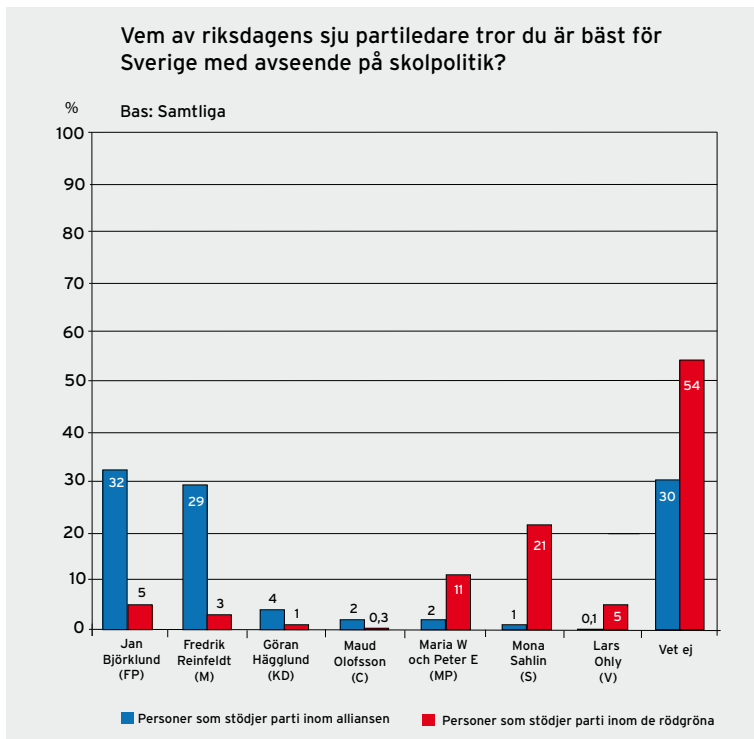
Över 75 procent av samtliga partiets väljare tycker att mindre klasser är den viktigaste skolsatsningen. Störst stöd till förslaget ger de socialdemokratiska väljarna (80 procent) tätt följda av de folkpartistiska (79 procent) och de kristdemokratiska (78 procent). Vänsterpartiets väljare är de som i störst utsträckning stödjer förslaget om behöriga lärare (81 procent) tätt följda av moderaternas (80 procent).

Dessa två satsningar, mindre klasser och behöriga lärare, är också de som tydligt framhålls av de svenska eleverna.⁸

⁸ Lärarnas Riksförbund och Sveriges Elevråds Centralorganisation 2009, Finns det mer än kunskap i skolan?

Sviktande förtroende för partiernas skolpolitik

En viktig del i denna väljarundersökning har varit att inför valet 2010 mäta de olika partiernas och blockens stöd i skolpolitiken samt undersöka vilket förtroende partierna åtnjuter hos väljarna. Den kanske viktigaste slutsatsen vi kan dra av resultaten är att det generellt råder en stor osäkerhet bland väljarna och framförallt bland de som uppgett att de skulle rösta på det rödgröna blocket.

Sett till partiledarnivå så är folkpartiets Jan Björklund den partiledare som åtnjuter störst förtroende (32 procent) av de egna blockväljarna för sin skolpolitik, dock tätt följd av moderaternas Fredrik Reinfeldt (29 procent). Socialdemokraternas Mona Sahlin är den partiledare inom det rödgröna blocket som åtnjuter störst förtroende av de rödgröna väljarna (21 procent).

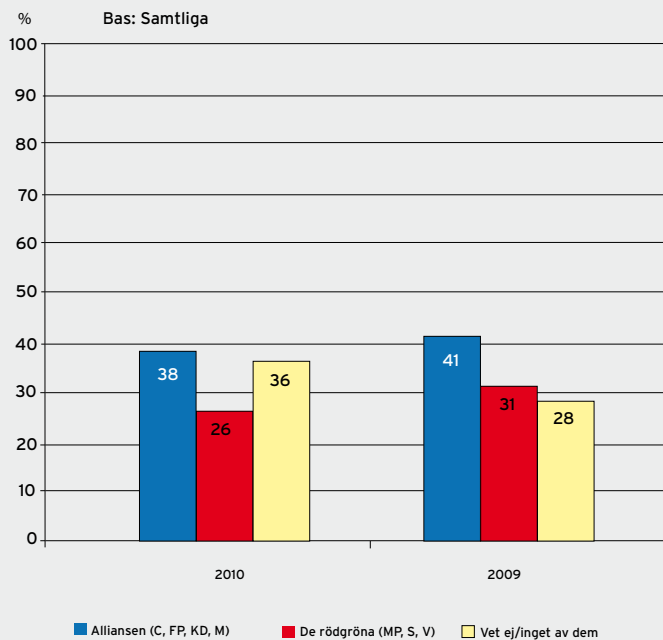
Resultaten visar också att det råder en större osäkerhet bland det rödgröna blockets väljare än bland alliansens. Hela 54 procent av dem som uppger att de skulle rösta på något av de rödgröna partierna vet inte vilken partile-

dare som skulle vara bäst för Sverige med avseende på skolpolitik, detta mot var tredje av alliansens väljare. Dessutom uppvisar de rödgröna väljarna en tydligare tendens att visa sitt förtroende över blockgränsen; 9 procent av de rödgröna väljarna har störst förtroende för någon av partiledarna i Alliansen (Jan Björklund 5 procent, Fredrik Reinfeldt 3 procent och Göran Hägglund 1 procent). Detta jämfört med att 3 procent av alliansens väljare stödjer någon av de rödgröna blockets partiledare.

Resultaten visar tydligt att det rödgröna blocket har ett förtroendeproblem bland väljarna beträffande sin skolpolitik. Osäkerheten bland de rödgröna väljarna är stor, möjligtvis som en följd av att det har tagit tid att enas mellan partierna. Dock ska det påpekas att resultatet troligen också påverkas av det faktum att Jan Björklund, under tiden för undersökningen, är sittande utbildningsminister. Detta ger en möjlighet att i stor utsträckning styra den skolpolitiska dagordningen samt ökar exponeringen av densamme i media.

Liksom i Lärarnas Riksförbunds förra väljarundersökning har väljarna alltså jämt störst förtroende för alliansens skolpolitik. Väljarnas förtroende har dock sjunkit för båda blocken, till förmån för en ökad osäkerhet. Av de 4 500 tillfrågade väljarna uppger så stor andel som 36 procent att de inte vet vilket av de två blocken de har störst förtroende för, alternativt att de inte har förtroende för något av blocken. Detta är en ökning med 8 procentenheter sedan vår förra väljarundersökning 2009.

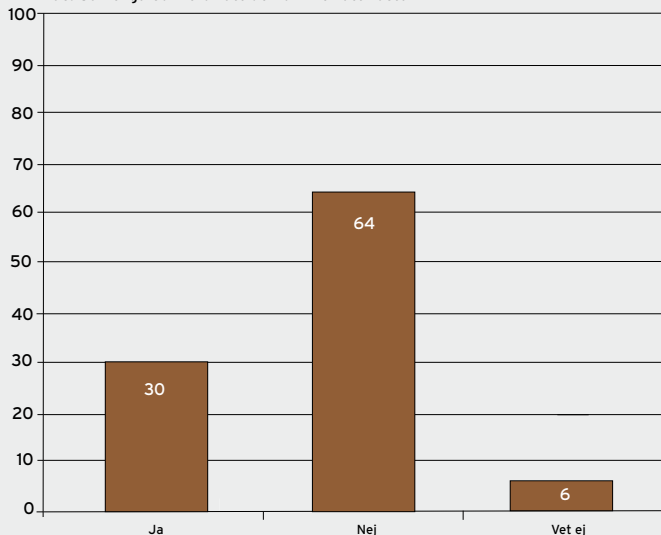
Vilket av de två politiska blocken har du störst förtroende för när det gäller just skolfrågor?

Denna osäkerhet visar att skolfrågan kan bli avgörande för höstens val. För samtidigt som många väljare är osäkra på vilket parti som har den bästa skolpolitiken så uppger så många som var tredje väljare att skolfrågan skulle kunna vara avgörande för vilket parti de kommer att rösta på i valet.

Är skolfrågan en av de frågor som skulle kunna vara avgörande för vilket parti du kommer att rösta på i riksdagsvalet i höst?

% Bas: Samtliga som tror att de kommer att rösta

Bilagor

Bilaga 1: Resultat - partisympatier

		C	FP	KD	MP	M	S	V
		%	%	%	%	%	%	%
	Antal svar (n)	95	241	89	404	918	722	177
1) Är skolfrågan en av de frågor som skulle kunna vara avgörande för vilket parti du kommer att rösta på i riksdagsvalet i höst?	Ja	32	46	33	25	26	32	30
	Nej	66	53	64	70	70	62	68
	Vet ej	2	1	3	5	3	6	2
2) Vilket av de två politiska blocken har du störst förtroende för när det gäller just skolfrågor?	Alliansen	71	78	83	15	82	5	3
	De rödgröna	10	9	3	51	2	65	78
	Inget av dem	4	2	6	14	3	3	9
	Vet ej	15	11	9	20	13	27	11
3) Vem av riksdagens sju partiledare tror du är bäst för Sverige med avseende på skolpolitik, dvs. bäst för den svenska skolan.	Jan Björklund (FP)	30	57	27	7	27	5	3
	Fredrik Reinfeldt (M)	18	11	9	3	41	3	2
	Mona Sahlin (S)	3	1	2	5	0	33	12
	Maria Wetterstrand / Peter Eriksson (MP)	0	2	0	27	2	5	6
	Lars Ohly (V)	0	0	0	2	0	2	32
	Göran Haggglund (KD)	0	2	28	1	2	0	5
	Maud Olofsson (C)	13	1	4	0	0	1	0
Vet ej	35	26	29	55	28	52	40	
4) Hur stort eller litet är ditt förtroende för de personer som är ansvariga för skolpolitiken inom din kommun?	Mycket stort	4	2	6	1	4	3	1
	Ganska stort	56	45	44	35	41	46	32
	Ganska litet	24	24	19	42	25	32	40
	Mycket litet	4	10	13	6	8	7	14
	Vet ej	12	19	18	16	22	12	13
5) Tror du att alla elever i Sverige får en likvärdig utbildning?	Ja	3	3	13	3	7	12	4
	Nej	97	96	87	93	92	86	96
	Vet ej	0	2	0	4	1	3	0
6) Anser du att skolan i din kommun får tillräckligt med resurser så att alla elever får möjlighet att få en bra utbildning?	Ja	27	29	42	19	29	24	16
	Nej	59	49	48	67	54	68	75
	Vet ej	14	22	10	14	17	9	10
7) Tror du att likvärdigheten i skolan skulle förändras med en statlig istället för kommunal finansiering av skolan?	Förbättras	52	61	46	59	50	52	72
	Vara oförändrad	33	20	36	17	26	22	16
	Försämras	5	12	9	9	11	11	3
	Vet ej	9	7	9	15	13	16	8

		C	FP	KD	MP	M	S	V
		%	%	%	%	%	%	%
	Antal svar (n)	95	241	89	404	918	722	177
8) Vilket av följande fem skolsystem tror du skulle vara bäst för Sverige?	Endast en statlig skola	9	9	10	14	8	20	40
	En statlig skola med friskolor som alternativ	38	54	38	38	42	26	28
	Endast en kommunal skola	6	7	8	7	6	19	12
	En kommunal skola med friskolor som alternativ	44	25	38	34	34	26	13
	Endast friskolor	0	1	4	1	4	2	2
	Vet ej	3	5	4	6	7	7	6
9) Vilka tre av följande förslag tycker du är viktigast för att förbättra elevernas kunskapsresultat i skolan?	Mindre klasser	76	79	78	75	77	80	76
	Behöriga lärare	69	75	60	69	80	74	81
	Bättre undervisningsmaterial	45	40	38	34	35	33	32
	Bättre skolmat	20	22	21	25	27	30	28
	Utbildade rektorer	29	31	28	22	23	20	23
	Effektivare skolförvaltning	20	18	18	20	19	14	12
	Bättre skollokaler	6	11	14	21	15	16	14
	Bättre elevhälsovård	13	9	24	16	9	17	21
Vet ej	3	0	0	1	1	1	1	

Bilaga 2: Frågeformulär

Skolpolitik

1) Är skolfrågan en av de frågor som skulle kunna vara avgörande för vilket parti du kommer att rösta på i riksdagsvalet i höst?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 8) Vill ej svara
- 9) Vet ej
- 99) Kommer inte att rösta

2) Vilket av de två politiska blocken har du störst förtroende för när det gäller just skolfrågor?

- 1) Alliansen (C, FP, KD, M)
- 2) De rödgröna (MP, S, V)
- 3) Inget av dem
- 8) Vill ej svara
- 9) Vet ej

3) Vem av riksdagens sju partiledare tror du är bäst för Sverige med avseende på skolpolitik, dvs. bäst för den svenska skolan. Observera att frågan inte är allmänpolitisk, utan endast gäller skolan.

Intervjuaren läser upp svarsalternativen.

Information: svarsalternativ 1-7 roteras.

- 1) Centerpartiets Maud Olofsson
- 2) Folkpartiets Jan Björklund
- 3) Kristdemokraternas Göran Hägglund
- 4) Miljöpartiets båda språkrör Maria Wetterstrand och Peter Eriksson
- 5) Moderaternas Fredrik Reinfeldt
- 6) Socialdemokraternas Mona Sahlin
- 7) Vänsterpartiets Lars Ohly
- 8) Vill ej svara
- 9) Vet ej

4) Hur stort eller litet är ditt förtroende för de personer som är ansvariga för skolpolitiken inom din kommun?

Intervjuaren läser upp svarsalternativen.

- 1) Mycket stort
- 2) Ganska stort
- 4) Mycket litet
- 9) Vet ej

Likvärdighet

5) Tror du att alla elever i Sverige får en likvärdig utbildning, dvs. att utbildningen håller en lika hög kvalitet oavsett vilken skola de går på eller i vilken kommun de bor?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 9) Vet ej

6) Anser du att skolan i din kommun får tillräckligt med resurser så att alla elever får möjlighet att få en bra utbildning?

- 1) Ja
- 2) Nej
- 9) Vet ej

7) Idag har kommunerna det ekonomiska ansvaret för skolan, medan staten främst styr genom att sätta upp mål och stifta lagar om skolverksamheten.

Tror du att likvärdigheten i skolan skulle förbättras, försämrans eller vara oförändrad med en statlig istället för kommunal finansiering av skolan?

- 1) Förbättras
- 2) Vara oförändrad
- 3) Försämrans
- 9) Vet ej

Huvudmannaskap

8) Vilket av följande fem skolsystem tror du skulle vara bäst för Sverige?

Intervjuaren läser upp svarsalternativen.

Information: svarsalternativsgrupperna 1-2 resp. 3-4 roteras.

- 1) Endast en statlig skola
- 2) En statlig skola med friskolor som alternativ
- 3) Endast en kommunal skola
- 4) En kommunal skola med friskolor som alternativ
- 5) Endast friskolor
- 9) Vet ej

Skolsatsning

9) Nu kommer jag att läsa upp ett antal förslag som eventuellt skulle kunna leda till att förbättra elevernas kunskapsresultat i skolan. Välj de tre förslag som du tycker är viktigast för att förbättra elevernas kunskapsresultat i skolan.

Intervjuaren läser upp svarsalternativen.

Information: svarsalternativ 1-8 roteras.

- 1) Mindre klasser
- 2) Behöriga lärare
- 3) Bättre skollokaler
- 4) Bättre skolmat
- 5) Bättre elevhälsovård
- 6) Bättre undervisningsmaterial
- 7) Utbildade rektorer
- 8) Effektivare skolförvaltning
- 9) Vet ej

Bakgrundsfrågor

10) Hur gammal är du?

11) Vilken utbildning har du? Grundskola, gymnasieskola, mindre än två år på universitet/högskola eller två år eller mer på universitet/högskola?

- 1) Grundskola
- 2) Gymnasium
- 3) Mindre än två år på universitet/högskola
- 4) Två år eller mer på universitet/högskola
- 9) Vill inte uppge

12) Har du barn i skolåldern, dvs. som går i förskolan, grundskolan eller på gymnasiet?

- 1) Ja
- 2) Nej – Gå till fråga 14
- 9) Vill inte uppge – Gå till fråga 14

13) Går ditt/dina barn i förskolan, grundskolan eller på gymnasiet?

Flera svarsalternativ kan markeras

- 1) Förskola/förskoleklass
- 2) Grundskolan
- 3) Gymnasieskolan
- 9) Vill inte uppge

14) Vilket parti skulle du rösta på om det var val idag?

- 1) Centerpartiet
- 2) Folkpartiet
- 3) Kristdemokraterna
- 4) Miljöpartiet
- 5) Moderaterna
- 6) Socialdemokraterna
- 7) Sverigedemokraterna
- 8) Vänsterpartiet
- 9) Annat parti
- 10) Vet ej, men borgerligt
- 11) Vet ej, men något av de rödgröna partierna
- 12) Vet ej
- 13) Skulle rösta blankt
- 14) Tänker inte rösta
- 99) Vill inte uppge

15) Markera kön:

- 1) Kvinna
- 2) Man

Nästan hela svenska folket anser att eleverna inte får en likvärdig utbildning. När vi på Lärarnas Riksförbund säger att vi vill ha ett ändrat huvudmannaskap för skolan står 73 procent av väljarkåren bakom oss. Därför riktar vi en uppmaning till politikerna:

- ▶ Våga **se** att kommunerna inte klarar av att ta ansvar för skolan
- ▶ **Lyssna** till väljarna, 73 % vill ha en förändring
- ▶ Våga **ta debatten** om en likvärdig skola

Läs mer om Lärarnas Riksförbunds arbete för en likvärdig skola:

www.lr.se/likvardigskola

Stöd oss i vårt upprop för en statligt finansierad skola:

www.lr.se/facebook/likvardigskola